

הלכות הדרף היומי

מסנת כתובות

תוכן

- א. מדלא כתב לה אוסיפית לך ... אחולי אחילתיה לשעבודא קמא ... אי בעיא בהאי גביא ... הא אוסיף לה מידי.....1
- ב. שני שטרות היוצאין בזה אחר זה ביטל שני את הראשון ... אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה2
- ג. ראשון במכר ושני במתנה ליפות כחו הוא דכתב ליה משום דינא דבר מצרא וכל שכן ראשון במתנה ושני במכר דאמרינן משום דינא דבעל חוב הוא דכתב כן.....3
- ד. רפרם אמר אודויי אודי ליה רב אחא אמר אימר אחוליה לשיעבודיה ... אורועי סהדי ולשלומי פירי ולטסקא.....4
- ה. דכתובה ... והלכתא אחד זה ואחד זה מן הנישואין.....6
- ו. הגיורת שנתגיירה בתה עמה וזינתה הרי זו בחנק.....6
- ז. אין לה לא פתח בית האב8
- ח. פתיחה לדין מוציא שם רע.....8
- ט. ולא מאה סלע.....9
- י. היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה ואין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע.....10
- יא. יש לה אב ואין לה פתח בית האב יש לה פתח בית האב ואין לה אב הרי זו בסקילה לא נאמר פתח בית אב אלא למצוה.....11
- יב. המוציא שם רע על היתומה ... לרבות יתומה לקנס.....11
- יג. המוציא שם רע על הקטנה פטור.....12

דף מד.

א. מדלא כתב לה אוסיפית לך ... אחולי אחילתיה לשעבודא קמא ... אי בעיא בהאי גביא ... הא אוסיף לה מידי

כבר התבאר לעיל דף מג. הוציאה¹ שתי כתובות שכתב לה זו אחר זו, וגם אחד, אינה גובה אלא כתובה אחת. ואיזה מהן גובה, אם שתיהן שוות בטלה

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ק יד ולבוש שם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

האחרונה את הראשונה, שמסתמא מחלה על הראשונה ואינה טורפת אלא מזמן הכתוב באחרונה.

ואם היתה באחת משתיהן תוספת על חברתה ולא כתב לה "ואוסיפת לך כך וכך על הראשונה" אין כאן ביטול, לפיכך אם היא רוצה לגבות הראשונה, טורפת לקוחות מזמן ראשון, ואם רוצה שנייה טורפת מזמן שני, אולם אינה גובה שתיהם שהרי לא כתב לה צביתי ואוסיפת לך מדילי הך אקמייתא, (פירוש רציתי והוספתי לך משלי את זאת על הראשונה) אלא שטר כתובה יתירה כתב לה ולא הזכיר בה את הראשונה, וכונתו, אם תרצני למחול שיעבוד של ראשונה, גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הראשונה המועטת, הלכך איזו מהם שרוצה גובה.

אבל אם כתב לה ואוסיפית לך כך וכך על הראשונה, גובה שתיהן, הראשונה מזמן הראשון והתוספת שהתוספה בשניה, מזמן שני.

ב. שני שטרות היוצאים בזה אחר זה ביטל שני את הראשון ... אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה

שני שטרות² היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד ואין זמנם שוה, אם היו שני השטרות במכר או שניהם במתנה, אם הוסיף לו בשני כלום³, כגון שפרט לו בשני שמכר לו דקל אחד יותר ממה שכתוב בראשון⁴, הרי הראשון קיים שלא כתב לו השני אלא מפני התוספות שבו. וגובה העיקר מזמן ראשון, והתוספת מזמן שני⁵.

² שו"ע ונו"כ חו"מ רמ"ב

³ ואע"ג שלגבי כתובה לא אמרינן שודאי רק עבור התוספת כתב דבכתובות דרך העולם כשמוסיפין כותבין ואוסיף לה מדיליה כו', ומדלא כתב לה כן מוכחא מילתא דלא נתכוין להוסיף, משא"כ במכר דאין מדרך עולם לכתוב כן, משו"ה אף דלא כתב כן אמרינן ביה דלתוספת בא, וגובה העיקר מזמן הראשון. סמ"ע שם ז'
⁴ שאם אין לנו לומר שום מעם למה חזר וכתב לו השני מזמן השני, ע"כ צריכין לומר דבא לבטל זמן הראשון להיות המכירה או הנתינה מהיום, או שבזיוף נכתב הראשון, וכל הפירות שאכל הלוקח או המקבל משדה זו עד זמן השני צריך לשלם להמוכר או להנותן, וממילא להיפך נמי מה שנתן הלוקח או המקבל מס למלך משדה זו מזמן ראשון עד זמן שני צריך המוכר או הנותן להחזיר לו, ואם היה בע"ה שהלוח למוכר אחר זמן של שטר הראשון וקודם זמן השני, יכול לטרוף מלוקח או מהמקבל זה, אלא אם נוכל לומר שליפות כח הלוקח או המקבל בשום דבר כתב שטר השני שניהן קיימין. סמ"ע שם א'

⁵ נתידה"מ ח"י ג'

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ואם לא הוסיף לו בשטר השני כלום ביטל שטר השני את הראשון, וכל שכן אם פיחת לו בשטר השני⁶ ממה שהיה כתוב בראשון, שביטל השני את הראשון⁷, ואם טרפוה ממנו אינו גובה ממשועבדים אלא מזמן שטר השני.

ג. ראשון במכר ושני במתנה ליפות כחו הוא דכתב ליה משום דינא דבר מצרא וכל שכן ראשון במתנה ושני במכר דאמרינן משום דינא דבעל חוב הוא דכתב כן

שני שטרות⁸ היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד⁹ ואין זמנם שוה, אם היה הראשון שטר מתנה והשני שטר מכר, הפירות שאכל מזמן הראשון הם שלו ולא ביטל האחרון את הראשון, שיש לומר כדי להוסיף לו אחריות למקרה שיבואו נושים ויקחו את השדה, חזר וכתב השני בשם מכר כי בשטר מתנה בסתם אין בה אחריות¹⁰, ואפילו אם גם בשני שהוא שטר מכר גם כן אין כתוב בו אחריות, אחריות טעות סופר הוא,

וכן אם הראשון שטר מכר והשני מתנה קנה גם כן השדה מזמן הראשון, ואמרינן שלא כתב לו השטר מתנה אלא ליפות כח הלוקח, משום "דינא דבר מצרא"¹¹ כלומר למנוע מצב שיבא מי מי שחלקת אדמתו גובלת עם חלקת אדמה זו, ויטען שיש לו זכות קדימה לקניית אותה חלקת אדמה, שאינו במתנה¹². וכן לענין שאר דברים שמתנה עדיפא ממכר כתבו.

וכן בעל חוב שהלוח למוכר אחר הזמן הראשון וקודם הזמן השני אינו יכול לטורפו, דמזמן הראשון היא של זה והשני לא כתבו אלא ליפות כוחו.

⁶ רמ"א שם

⁷ ועיין להלן נחלקו אמוראים ונחלקו הראשונים כמי לפסוק האם הוא ביטל הראשון ונחשב הוא כמזוייף וכן דעת הרמב"ם והרי"ף או שאינו אלא ביטול הראשון ביחס לזמנו מפאת שהלוקח מוחל על שיעבוד שיש לו על הקרקע מעת השטר הראשון ומשתעבד רק מזמן השני וכן דעת הטור והרא"ש.

⁸ שו"ע ונו"כ שם א

⁹ וכגון שכתוב ראובן מכר או נתן שדה פלוני לשמעון ויוצאין שניהן מיד שמעון. סמ"ע שם א

¹⁰ סמ"ע שם ב

¹¹ ואם ליכא למיתלי ההוספה בדינא דבר מצרא כגון שהמוכר או הלוקח מעצמן מצרנים, תולין ההוספה בשאר דברים כגון דרך, ואוכל הפירות מזמן הראשון. סמ"ע שם ד

¹² במתנה לא שייך לומר להמקבל ועשית הטוב והישר והשתדל לך שדה במקום אחר, דאחר לא יתננה לו במתנה. סמ"ע שם ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אם יודע בעצמו¹³ שהיה מכר ושטר המתנה נכתב רק לענין ערמה נגד בן המיצר, אסור לעשות להוציא שטר המתנה בלבד בבית דין אפילו אם אין לו רק שטר זה, וכן כשיודע שקיבל במתנה את הקרקע ושטר המכר לא נכתב רק לקנוניא לטרופ מהלקוחות ודאי אסור להוציא את שטר המכר בלבד,

אך אם יודע בעצמו ששטר מתנה אמת והוא העיקר, ועתה בא הדבר לענין בן המיצר, לא יראה שניהם לפני הב"ד כי הב"ד יסברו ששטר מכר הוא העיקר, וכן הוא בהיפך כשיודע ששטר מכר הוא העיקר ובא הדבר לענין בעל חוב, לא יראה השטר מתנה לפני הב"ד כי הב"ד ידונו במחשבתם היפך האמת ויסברו שהמתנה היא העיקר. ולכן צריך שלא יראה שניהם בב"ד אלא האחד שהוא צריך לו, שאם מראה שניהם לעולם יאמרו הראשון עיקר והשני לא נכתב אלא ליפות כח ואין בו ממש.

כיצד, אם הראשון מכר והשני מתנה, ובא בר המצר ששדהו סמוכה לקחת מדין קדימת בר מצרא יראה שטר המתנה לבדו, שאם יראה לו שניהם יאמרו הראשון של מכר ויש בו דינא דבר מצרא והוא עיקר והשני אין בו ממש, כיון שלא נכתב אלא ליפות כוחו נגד הבר מצר.

וכן אם הראשון מתנה והשני מכר, יראה רק שטר המכר שאם רוצה לגבות מהלקוחות את אחריות המכר, כיון שכשמראה שניהם אינו יכול לגבות מהלקוחות אלא רק מבני חורין גבו, כיון שנראה מענינו שהמתנה אמת, ושטר של מכר לא נכתב להתחייב בו רק בשביל קנוניא של לקוחות¹⁴. וי"א¹⁵ שאם האחרון במכר, אף על פי שמראה שניהם בבית דין, שניהן קיימין¹⁶, וגובה בהם זכות שניהם איזה שצריך לו, כלומר שאם טוען עם בר המצרא מועיל לו שטר המתנה כנגד הבר מצרא, ואם יטרפוהו ממנו בעלי חובות המוקדמים קודם מתנתו, יטעון עם הנותן בשטר המכר, ויחייב באחריותו אף על פי ששטר המתנה בפנינו.

ד. פרם אמר אימר אודויי אודי ליה רב אחא אמר אימר אחולי אחליה לשיעבודיה ... אורועי סהדי ולשלומי פירי ולטסקא

¹³ נתייה"מ שם ביאורים א

¹⁴ ובלבוש כתב שגם אם בא בעל חוב שהוא קודם אפילו למתנה וטרפו ממנו, והוא חוזר על הנותן בכח שטר המכירה שיש בו אחריות, לא יראה בב"ד כי אם שטר המכר לבדו, שאם יראה שניהם יאמרו הראשון שהוא מתנה עיקר ואין חייב באחריות, ושטר המכר שיש בו אחריות אין בו ממש, הואיל ולא נכתב אלא ליפות כוחו אבל בסמ"ע ו חלק וכתב שיכול לחזור על המוכר לגבות ממנו אחריות דשדה זו כשהשטר מכר אחרון, וטרף מידו בע"ח דמוכר שהלוה לו (ביני ביני), בזה אף אם הראה שניהם בב"ד יכול לחזור דהא הוא סבור וקיבל עליה האחריות.

¹⁵ רמ"א מהטור בשם רמ"ה

¹⁶ מכיון שאין לו בו נפקותא לזקת בזה הקרקע אלא מוסיף המוכר חוב על עצמו שכותב לו אחריות על שאר נכסיו, וזה פשוט שיש כח בידו לעשותו לחייב את עצמו דמי ימחה בידו, והרי זה כמוסיף דקל לעיל לפיכך שני השטרות שטרי מעליא נינהו, ואפילו מראה שניהם בב"ד שניהם קיימים. סמ"ע שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת כתובות

בשני שטרות¹⁷ היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד ואין זמנם שוה, שאם היו שני השטרות במכר או שניהם במתנה, אם לא הוסיף לו בשטר השני כלום נתבאר לעיל שביטל שטר השני את הראשון, לפיכך אם אכל הלוקח או המקבל פירות, ו"א¹⁸ שכל הפירות שאכל מזמן הראשון עד זמן שני מחזיר אותם, שמכיון שקיבל ממנו השטר השני אודווי קא מודה שהשטר הראשון מזוייף¹⁹ היה ולא היה בו ממש²⁰, וא"כ הפירות שאכל שלא כדין אכלם. ובין אם פחת בשטר השני ובין אם חזר וכתב כראשון הדין כן. ו"א²¹ שדוקא הפירות שהן בעין נוטלם המוכר או הנותן, אבל מה שכבר אכל הלוקח או המקבל א"צ לשלם. שאין ביטול השטר הראשון הודאה שמזוייף הוא אלא מחילה שמחל על שעבודו של השטר הראשון. ומשום כך לשיטה זו אם פחת בשטר השני, כגון שכתב בשני שטר רק על חצי השדה בהצי שבראשון יש לו זכות מזמן הכתוב בראשון. כיון שעליו לא מהל²².

אם המוכר²³ מודה שהשטר ראשון אמת, נוטל הלוקח אפילו הפירות שהן בעין. ואם מת הלוקח ויורשיו מוציאים השני שטרות, טוענין להו שמכרה וחזר ולקחה ולא מרעינין שום שטר.

¹⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ רמ ב

¹⁸ דעת הרמב"ם

¹⁹ ולכאורה קשה, דאמאי לא נימא בשטר מתנה דאפשר שנאבד הראשון וכתבו לו אחר מזמן שני, דבמתנה יכולין לכתוב לו שני שטרות כמבואר בסימן רל"ט [סעיף א'], ואח"כ מצא גם שטר ראשון והרי שניהם בידו באמת. ונראה הטעם, כיון דעכשיו כבר נמצא השטר בידו שנכתב מזמן ראשון, ולמה הוא מוציא השטר השני כיון שהשטר הראשון הוא תחת אפונדתו ואין צורך בשטר השני, וע"כ הרי הוא כמודה שאין לו ראייה מהשטר של זמן ראשון, וכאומר אין לי ראייה מזמן ראשון דמי. ובשטוען שלא יצאה השדה מרשותו כלל מזמן ראשון, ולכך אין אנו חושבין ההודאה רק לבטל המכירה מזמן ראשון. נתייה"מ ביאורים שם ג

²⁰ כ"כ הלבוש ופסק כרמב"ם ורי"ף שפסקו כרפרם ובסמ"ע ח ודרישה א הקשו א"כ אמאי לא כתב ג"כ הנ"מ דאמר התם לאורועי שמרי, דכל השטרות שת"י בעדים הללו שחתומים על השטר שניהם פסולים, ועיין נתיבות המשפט ביאורים ב שת"י דהא הן פסקו דלא כאביי רק כרב אסי דלא אמרינן עדין בחתומיו זכין לו כמבואר בסימן ל"ט [סעיף י"ג], ומבואר ג"כ בסימן מ"ג [סעיף ח'] והוא מהר"ן ריש ראש השנה [ב' ע"א מדפי הרי"ף] דאף דאין כותבין שטר ללוה בלא מלוה, מ"מ כשכתבו העדים וטעו בדרב אסי לא נפסלו העדים בכך, ולפי"ן פסקו שפיר כאן דלא נפסלו העדים, דאף שהוא מודה שהשטר פסול, מ"מ י"ל דהעדים לא נפסלו, דאפשר שכתבו שטר הראשון למוכר בלא לוקח וטעו בדרב אסי, והשטר הראשון נעשה מוקדם ונפסל והעדים לא נפסלו וכשרין הן.

²¹ סמ"ע שם ח בדעת הטור והרא"ש וכ"כ בש"ך שם ב שהטור פסק דרב אחא דאחולי מחלי ועיין חי רבי עקיבא איגר שהביא מהר"ן שכתב בשניה' במתנה גם ר"א מודה דאמרי' אודווי אודי לוי דבמתנה ל"ש אחולי. א"כ בכה"ג כל שטרות שלו פסולים אבל בתוספ' כתב דגם במתנה שייך אחולי

²² נתייה"מ שם ו

²³ נתייה"מ שם ד

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אם כשמראה שני השטרות אומר אמתלא²⁴ על השטר השני, נאמן במיגו שיכל להוציא רק אחד מהם, וכן אם המוכר מודה שהשטר הראשון הוא אמת, ודאי נוטל הלוקח הפירות אפילו מה שהן בעין, שהפירות מונחין בשדה הלוקח והלוקח מוחזק²⁵.

וכן אם היה חק מם למלך על שדה זו בכל שנה, והמלך תובע לראשון ליתן כמו שנותן עד עכשיו בכל השנים שעברו, והמוכר תובע להלוקח, לשיטה הראשונה חייב המוכר או הנותן לתת אותו חק עד זמן השטר השני, שהשדה עדיין שלו היה²⁶. ולשיטה השנייה חייב הלוקח כיון ששטר הראשון אמת גם הוא ואין השטר השני אלא מחילה על שעבוד.

אולם אם המלך תובע הלוקח והלוקח תובע מהמוכר, והמוכר אומר ששטר ראשון אמת והשני מזויף או נתן אמתלא למה כתב השטר השני הלוקח חייב ליתן דעליו להביא ראיה²⁷.

ה. דכתובה ... והלכתא אחד זה ואחד זה מן הנישואין

כבר התבאר לעיל דף מג: שכל הנאמר במי שהוציאה שתי כתובות אינו אלא ששתיהן מן האירוסין או שתיהן מן הנישואין, שאז ודאי נכתבה השנית לתוספת כמו שכתב ואוסיפית ליד כו', אבל אם אחת מן האירוסין והשנייה מן הנישואין בכל ענין אינה גובה אלא אותה שמן הנישואין, שאף על גב שיש תוספת בשנייה אומרים אנו ביטל שנייה את הראשונה, משום שמנהג הוא לכלול יחד בכתובת הנישואין המנה ומאתים ותוספת, אומדנא דדעתא הוא שזהו עוקר תחלת שיעבוד זמן הראשון, וכתב האירוסין לא נכתב אלא שאם תתאלמן או תתגרש מן האירוסין, אבל כשבא לכלל הנישואין ונכתב הכל בשטר אחד נתבטל הראשון לגמרי.

ו. הגיורת שנתגיירה בתה עמה וזינתה הרי זו בחנק

נאמר בפרשת כי תצא (דברים כב פסוק יג – כד) **כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְכָא אִלְיָהּ וְשָׂנְאָהּ וְשָׂם לָהּ עֲלִילַת דְּבָרִים וְגו' וְאִם אִמַּת הָיָה הַדְּבָר הַזֶּה לֹא נִמְצְאוּ בְּתוּלִים לְנַעֲרָה. וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנַּעֲרָה אֶל פֶּתַח בַּיִת אָבִיהָ וְסָקְלוּהָ אֲנָשֵׁי עִירָהּ**

²⁴ כגון שתזור ומכרו להמוכר אחר זמן ראשון וחזר וקנאו ממנו בזמן שני, וכל הפירות שאכל הוא קודם המכירה שמכרו הלוקח.

²⁵ נתיה"מ ביאורים שם ג

²⁶ כיון שיש לספק איזה שטר אמת ואיזה שקר, על התובע להביא ראיה. נתיה"מ ביאורים שם ד.

²⁷ שם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בְּאֲבָנִים וּמִתָּהּ וּגּו'. כִּי יִמְצָא אִישׁ שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בְּעֵלְתָּ בַעַל וּמִתּוֹ גַּם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבַעֲרַת הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי יִהְיֶה נֶעֱרַר בְּתוּלָה מֵאִרְשָׁה לְאִישׁ וּמִצָּאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשֹׁכֵב עִמָּהּ. וְהוֹצֵאתֶם אֶת שְׁנֵיהֶם אֶל שַׁעַר הָעִיר הַהוּא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּמִתּוֹ אֶת הַנֶּעֱרַר עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא צִעֲקָה בָּעִיר וְאֶת הָאִישׁ עַל דְּבַר אֲשֶׁר עָנָה אֶת אִשְׁתּוֹ רַעֲהוּ וּבַעֲרַת הָרַע מִקֶּרְבָּךְ.

מתבאר מכאן ומן האמור בפרשת אמור (ויקרא כא פסוק ט) וכת איש פהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף שנאשת איש שזינתה נאמרו שלש מיתות, יש אשת איש שהיא בחנק, ויש אשת איש שהיא בשריפה, ויש אשת איש שהיא בסקילה. ואלו דיניהם.

אשת איש, הבא עליה חוץ מבעלה הייב מיתת בית דין²⁸ ואין לך ערוה בחנק²⁹ אלא אשת איש³⁰ בלבד שנאמר מות יומת הנואף והנואפת ומיתה האמורה בתורה סתם היא חנק.

בת כהן³¹ שזינתה כשהיא אשת איש בין שהיה בעלה כהן בין שהיה ישראל, ואפילו היה בעלה ממזר או נתין או שאר מחייבי לאוין, הרי זו בשריפה. ובעלה בחנק, וכן בת ישראל אשת כהן בחנק כדין כל אשת איש.

בפרשת מוציא שם רע האמור בתורה, נתבאר שהבא על אשתו נערה שנשארה בחזקת בתולה, וטען שלא מצא לה בתולים, והביא עדים שזינתה בהיותה ארוסה שלפי עדותם היא חייבת מיתה. כדין הבא על נערה מאורשה ששניהן בסקילה שנאמר בפרשת כי תצא (דברים כב פסוק כג כו) כי יהיה נערך בתולה מארשה לאיש וגו' וסקלתם אתם באבנים ומתו.

ואינן חייבין סקילה עד שתהיה נערה בתולה מאורשה והיא בבית אביה, היתה בוגרת או שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה, אפילו מסרה האב לשלוחי הבעל וזנתה בדרך הרי זו בחנק כשאר אשת איש³².

²⁸ רמב"ם אישות פ"א ה"ב ג

²⁹ רמב"ם איסורי ביאה פ"א ה"ו

³⁰ אפילו אם היא קטנה או נערה ונכנסה לחופה אפילו לא נבעלה עדיין, ואפילו לא נכנסה לחופה ג"כ רק מסרה האב לשלוחי הבעל, או שהיא בוגרת מאורסה או שהיא בעולה (מנחת חינוך מצוה לה אות ג)

³¹ שם ה"ג

³² שם ה"ד ופ"א ה"ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

י"א שדין חדש³³ יש במוציא שם רע, ומה הוא החדוש שאם נמצא הדבר אמת ובאו עדים שזינתה כשהיתה נערה מאורשה אף על פי שזינתה אחר שיצאה מבית אביה ואפילו שזינתה אחר שנכנסה לחופה קודם בעילת הבעל סוקלין אותה על פתח בית אביה, אבל שאר נערות מאורסות שלא היה להן דין הוצאת שם רע שזנו מאחר שיצאו מבית האב הרי הן בחנק כמו שביארנו, וי"א³⁴ שאם זינתה לאחר שיצאה מבית אביה ונכנסה לחופה אין בה סקילה ואינה אלא בחנק כשאר נשים.

ז. אין לה לא פתח בית האב

היכן סוקלין נערה מאורשה שזינתה, שתי מקראות נאמרו בפרשת כי תצא (שם פסוק כא) והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה וכו' ושם (פסוק כד) נאמר והוצאתם את שניהם אל שער העיר והוא וסקלתם אתם באבנים ומתו וכו'. ושני דינים הם. אם זנתה בבית אביה אף על פי שלא העידו עליה העדים אלא אחר שבאה לבית חמיה הרי זו נסקלת על פתח בית אביה, זינתה בבית חמיה קודם שימסור אותה האב, אף על פי שהעידו עליה אחר שחזרה לבית אביה הרי זו נסקלת על פתח שער העיר ההיא. כדי לפרסם הדבר.

נערה³⁵ מאורשה שהיתה משוחררת או גיורת אע"פ שנשתחררה ונתגיירה והיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד³⁶ הרי זו בחנק ככל אשת איש ואין מקיימין בה דין פתח בית אביה³⁷.

ח. פתיחה לדין מוציא שם רע

³³ רמב"ם שם הלכה ח

³⁴ השנות הראב"ד שם

³⁵ ודוקא נערה, אבל קטנה גיורת לא משכחת לה מאורסה, כיון שאין אביה זוכה בה לקדשה, והיא בעצמה בקטנותה אין לה קידושין מן התורה, כמבואר כל זה בר"מ [פ"ג מאישות הי"ג] ואבה"ע הלכות קידושין סי' ל"ז סי"א. ואם היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה, אם היא נערה מאורסה שניהם בסקילה, עיין בכתובות [מ"ד ע"ב] דמרבינן זה מקרא. אבל קטנה מאורסה לא משכחת לה, כיון דהורתה שלא בקדושה א"כ אין לה אב, ואין לה קידושין מן התורה, רק בנערה שהיא בעצמה מתקדשת שייך שפיר מאורסה ונידונים בסקילה (מנחת חינוך שם אות ג)

³⁶ רבינו עצמו כתב הפך זה בפ"י המשניות וכתב שהמעם משום שאינה בחזקת בתולה וצריך להבין הסוגיא לפ"ז וכמו שהק' הר"ב. עיין יד המלך

³⁷ שם ה"ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת כתובות

נאמר בפרשת כי תצא (דברים כב פסוק יג – כא) פי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה ושם לה עלילת דברים והוצא עליה שם רע ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים. וילקח אבי הנער ואמה והוציאו את בתולי הנער אל זקני העיר השערה: ואמר אבי הנער אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה: והנה הוא שם עלילת דברים לאמר לא מצאתי לבתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו השמלה לפני זקני העיר. וילקחו זקני העיר ההוא את האיש ויסרו אתו וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנער פי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו. ואם אמת היה הדבר הזה לא נמצאו בתולים לנער. והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה פי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערתה הרע מקרבך.

ולחלן דף מו. יבואר בעה"ת כיצד הוצאת שם רע³⁸ הוא שיבא לבית דין ויאמר, נערה זו בעלתי ולא מצאתי לה בתולים, וכשבקשתי על הדבר נודע לי שזינתה תחתי אחר שארסתיה, ואלו הן עידי שזינתה בפניהן, ובית דין שומעין דברי העדים וחוקרין עדותן, אם נמצא הדבר אמת נסקלת על פתח בית אביה.

ואם הביא האב עדים והזימו העדים שהביא הבעל ונמצאו שהעידו שקר בוטלה עדותם יסקלו, וילקה הוא ויתן מאה סלע, ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו.

ט. ולא מאה סלע

כל נערה³⁹ שאין לה קנס אם נאנסה או נתפתתה, כך המוציא עליה שם רע עליה ונמצא ששיקר, פטור מן המלקות ומן התשלומין, וכן הנכרית שנתגיירה והשפחה שנשתחררה פחותה מבת שלש שנים אפילו היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה המוציא עליה שם רע פטור מן הקנס ומן המלקות שני' (שם פסוק יט) פי הוציא שם רע על בתולת ישראל עד שתהיה הורתה ולידתה בקדושה.

³⁸ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ג הלכה ו

³⁹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ג הלכה ח

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הארוסה, אמרו בירושלמי⁴⁰, וכן נראה מדברי ראשונים, שאין נוהג בה דין מוש"ר. ויש סוברים בדעת הבבלי והפוסקים, שלא נזכר בהם חילוק בין ארוסה לנשואה, שאף בארוסה נוהג דין מוש"ר⁴¹.

בזמן הזה שאין דנים דיני נפשות ודיני קנסות, שאפילו נמצא שזינתה, אינה נהרגת, וכשנמצא ששיקר, אינו חייב במלקות, ואינו משלם קנס, יש סוברים⁴² שפטור גם מדין ולא תהיה לאשה ואינו חייב להשאירה⁴³. וי"א⁴⁴ שגם בזמן הזה שהוא חייב להשאירה תחתיו.

י. היתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה הרי זו בסקילה ואין לה לא פתח בית האב ולא מאה סלע

נערה⁴⁵ המאורסה שנמצא שזינתה והיתה הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה נסקלת כשאר נערה המאורסה, אך אינה נסקלת על פתח בית אביה, אלא על פתח שער העיר.

⁴⁰ ירו' כתובות פ"ד ה"ד וכ"מ לחשון הרמב"ם רמב"ם שם הלכה ט שכתב "קידש נערה וגירשה וחזר וקידשה ע"י רש"י כתובות מה רע"א, וע"י רש"י סנהדרין י א ד"ה ומשלמין, שמעמיד את הגמ' שם ט ב לענין מוש"ר, בנשאת דוקא, וע"י יצחק אה"ע סי' עט אות מג (מבהמ"ח), בדעתו; ע"י ריטב"א כתובות מד סוע"ב, וע"י פנ"י שם מו סוע"א, שלא נמצא שום תנא או אמורא שאומר שדין מוש"ר נוהג אף מן האירוסין,

⁴¹ ש"י"ק לירו' שם ד"ה לקתתי אפשר; מרה"פ שם ד"ה פרט. וע"י הפלאה כתובות מד ב ד"ה ולפמ"ש.

⁴² ע"י רמב"ם נערה פ"ג ה"ג, שאין דנים דין מוש"ר בזה"ז, ולא חילק שלענין השארתה תחתיו, נוהג, ומצוות ה' מ' תקננו ורביד הזהב (טריוויז) פ' תצא ד"ה ולו ומלבושי יום טוב אה"ע סי' כא, בדעתו, וע"י מור אה"ע סוס"י קעז, שכו' שאינו מפרט דיני מוש"ר כיון שאינו נוהג בזה"ז, ולא כ' שנוהג הדין להשאירה (כמשי"כ שם לענין אונס), ומלבושי יום טוב שם וישועות ישראל סי' א ע"ן משפט ס"ק ב, בדעתו, וע"י מנ"ח שם אות טז; ישועות ישראל שם, בד' השו"ע, שהשמיט דין מוש"ר (אף על פי שהביא דין אונס, ע"י שו"ע אה"ע שם); ר"י פרלא לרס"ג לאוין רעו – ז ד"ה ומכלל (שנה א) בלשון ראשון, בד' הסמ"ק, שלא מנה את הלאו והעשה לשיטתו שאינו מונה מצוות שאינן נוהגות בזה"ז.

⁴³ במלבושי יום טוב שם; ישועות ישראל שם כתבו שהוא מפני שהמוש"ר אינו חייב אלא כשהאשה ראויה להיהרג מחמת הוצאת השם הרע, ובזמן שאין דנים דיני נפשות, שלא בא להרגה, פטור. ובמלבושי יום טוב שם סי' כ סוד"ה והנה כתב עוד טעם מפני שחייב הבעל להשאירה תחתיו, הוא חיוב שחל על ידי פסק בית דין, וכשאין בית דין שיפסקו, פטור.

⁴⁴ דעת החינוד; ע"י הג' מהר"ם ש"י"ק למצוות ה' בד' הרמב"ם שם, שבה"ג כ' שאין דנים דין מוש"ר בזה"ז, ואילו החיוב להשאירה תחתיו, לא כתב אלא לאחמ"כ בה"ד

⁴⁵ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה יא

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ואם⁴⁶ נמצא שהוציא עליה בעלה שם רע ולא זינתה אין לה קנס ואינו לוקה שני' (שם פסוק יט) פי הוציא שם רע על בתולת ישראל עד שתהיה הורתה ולידתה בקדושה.

יא. יש לה אב ואין לה פתח בית האב יש לה פתח בית האב ואין לה אב הרי זו בסקילה לא נאמר פתח בית אב אלא למצוה

כל מי⁴⁷ שמצותה לסקול אותה על פתח שער העיר, אם היתה עיר שרובה עכו"ם סוקלין אותה על פתח ב"ד, וכל מי שמצותה לסקול אותה על פתח בית אביה, אם לא היה לה אב או שהיה לה אב ולא היה לו בית, הרי זו נסקלת בבית הסקילה⁴⁸, לא נאמר פתח בית אב אלא למצוה.

דף מד:

יב. המוציא שם רע על היתומה ... לרבות יתומה לקנס

המוציא שם רע⁴⁹ על בת ישראל ונמצא הדבר שקר לוקה שני' (דברים שם יח) ויפרו אתו ואזהרה שלו מ – לא תלך רכיל בעמך (ויקרא יט פסוק טז)

⁴⁶ רמב"ם הלכות נערה בתולה שם

⁴⁷ רמב"ם הלכות איסורי ביאה שם

⁴⁸ משמע מדברי רבינו שאם אין לה אב אינה נסקלת על פתח שער העיר ובברייתא לא כן תני אלא אם אין לה פתח בית אב סוקלין על פתח שער העיר. ואין לומר דפתח שער העיר היינו בית הסקילה דא"כ למה שינה לשונו בסופו. ועוד ה"ל למכללינהו אותן שאין מצותן לסקלן על פתח בית אביהן עם אותן שאין להם אב. גם פשט לשונו לא משמע הכי [הרב שירי קרבן כתובות פ"ד סוף הלכה ה' ד"ה ואם]. לשד השמן שם ועיין במעשה רקה ונמצאו ד' מקומות לסקילת נערה מאורסה פתח בית אביה ופתח העיר ופתח בי"ד ובית הסקילה. ועיין מרכבת המשנה (העלמא) שם שמפרש רבנו דה"ק שאם אין לה פתח בית אב בשעת זנות או שזינתה בעיר אחרת הוא דנסקלת על שער העיר משא"כ כשאין לאב בית בשעת קמלא וא"א לקיים קרא כדכתיב מהיכי תיתי לסקול על פתח שער עירה להכלימן והאשמה תלויה באב ומוטב להוציאה לבית הסקילה כי היכי דלא מתחזי בי"ד רוצחין אי נמי כי היכי דתהוי לה הצלה עיין סנהדרין ריש פרק נגמר הדין ובתוס' שם ד"ה כי היכי ובכתובות דף מ"ה ע"ב בתוס' ד"ה על פתח בי"ד.

⁴⁹ רמב"ם הלכות נערה בתולה פרק ג הלכה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

כמו שיבואר להלן דף מה: בעזרהי"ת, ונותן לאביה משקל מאה סלעים כסף מזוקק⁵⁰. ואם היתה יתומה הרי הן של עצמה⁵¹.

יג. המוציא שם רע על הקטנה פטור

והמוציא⁵² שם רע על הקטנה, או על הבוגרת, פטור מן הקנס ומן המלקות ואינו חייב עד שיוציא על הנערה שני (שם פסוק טו) והוציאו את בתולי הנער למעט⁵³ בוגרת ונאמר (שם פסוק יט) ונתנו לאבי הנערה נערה מלא דבר הכתוב בשונה משאר הפרשה שהכתיב חסר נער למעט קטנה⁵⁴. ואפילו לא הוציאו אלא לאחר שכבר נעשתה נערה.

⁵⁰ בחיוב התשלומין באונס ומפתה פשוט שהחיוב הוא לנערה עצמה, והאב זוכה בו רק מדין שבח נעורים כמבואר ברמב"ם נערה בתולה ב – יד. אך במוציא שם רע נחלקו המפרשים לשלוש דעות: א) לגבורת ארי הוא חיוב ישיר לאב. ב) ר' שמואל רוזובסקי חקר אולי גם בזה הוא חיוב לנערה והאב זוכה רק מדין שבח נעורים. והוסף שגם לצד של שבח נעורים הוא חידוש מגזיה"כ, שהרי כאן היא נשואה וכבר יצאה מרשות האב (בשיעוריו למכות ד: רה, והביא שם גם את הגבורת ארי). ג) התוס' רי"ד (בסוגיתנו) חידש שבמוציא שם רע הממון אינו של האב כלל, אלא שיעשה ממנו סגולה עבור בתו. אך שאר הראשונים חולקים עליו (דן בזה ר' שמואל שם).

⁵¹ עיין בתוספתא פ"א דכתובות דגם הכתובה צריך ליתן לה דזה כבר נתחייב מקודם. צפנת פענח שם. רמב"ם שם ג הלכה ב

⁵² ברמב"ם הביא רק פסוק זה למעט קנה ועיין בכס"מ שהקשה שכתב והוציאו את בתולי הנערה נערה מלא דבר הכתוב וזה שלא בדקדוק שנערה בפסוק זה חסר והמלא הוא ונתנו לאבי הנערה. ועיין במעשה רוקח שכתב שפסוק זה למעוטי בוגרת ופסוק ונתנו למעוטי קטנה ועי"ש עוד שהביא ג"י אחרת ברמב"ם. ועיין מרכבת המשנה (העלמא) "ואני אומר דכוונת רבנו במ"ש ואינו חייב עד שיוציא על הנערה למעט דאע"ג שהוציא עליה שם רע בשעה שהיא נערה כל שהביא עדים שזינתה בעודה קטנה פטור מקנס ומלקות וזהו דיליף רבנו מדכתיב והוציאו את בתולי הנער (וסיים רבנו נערה מלא דבר הכתוב היינו מדכתיב ונתנו לאבי הנערה שהוא מלא ומינה ילפינן) דכל נער הכתיב בפרשת מוציא ש"ר בנערה מלא דבר הכתוב".

⁵⁴ ויש לתמוה על רבינו שכתב דברי ר"ל כהויתן דפיטורא דקטנה משום דנערה מלא דבר הכתוב ולא היה לו לתת טעם אלא משום דכתיב וסקלוה וקטנה לאו בת עונשין היא. וי"ל שלהיות ראייה זו יותר פשוטה וקצרה נקטה. ועיין בהגה' משנה למלך דהרמב"ם נקט כסוגיא דערכין טו דחיוב הקנס הוא על מה שהוציא ש"ר מה לי קטנה מה לי גדולה ואי לאו נערה מלא הו"א דאף קטנה במשמע מדכתיב כי הוציא ש"ר על ש"ר שהוציא דהאומר בפיו חמור מן העושה מעשה. ועיין במרכבת המשנה (העלמא) שם דכוונת רבנו במ"ש ואינו חייב עד שיוציא על הנערה למעט דאע"ג שהוציא עליה שם רע בשעה שהיא נערה כל שהביא עדים שזינתה בעודה קטנה פטור מקנס ומלקות וממילא בזה שייך וסקלוה שהרי בשעה שהוציא עליה ש"ר כבר גדולה היתה.